

Sygn. akt III AUa 486/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 r. w Szczecinie

sprawy T. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 kwietnia 2014 r. sygn. akt VII U 1707/13

- zmienia w części zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu T. P. prawo do emerytury pomostowej od dnia 6 sierpnia 2013 roku,
- odstępuje od obciążenia ubezpieczonego T. P. kosztami zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSA Zofia Rybicka – Szkibie

Sygn. akt III AUa 486/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 25 lipca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013.1440 j.t.; dalej jako: ustawa emerytalna) oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656, dalej jako: ustawa o emeryturach pomostowych) odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej. Jako powód odmowy wskazano to, że ubezpieczony nie spełnił warunku określonego w art. 49 ust. 3 w zw. z art. 8 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Stwierdzono, że nie udowodnił wykonywania pracy, o której mowa w art. 3 ust. 1 ustawy, wymienionej

w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy, przez okres wynoszący 10 lat. Organ rentowy wskazał, że brak jest zaświadczenia, o którym mowa w art. 51 na okres zatrudnienia od 16 sierpnia 1977 r. do 4 maja 1993 r.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Wyrokiem z 16 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od 26 marca 2013 r.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony urodził się (...), a wiek 55 lat ukończył (...) r. Ostatni stosunek pracy ubezpieczonego, łączący go

z Przedsiębiorstwem (...) ustał z dniem 4 maja 1993 r. Od 2000 roku do 2013 roku ubezpieczony opłacał dobrowolnie składki na ubezpieczenia społeczne. W okresie od 16 sierpnia 1977 r. do 4 maja 1993 r. ubezpieczony pracował w Przedsiębiorstwie (...) jako rybak i starszy rybak przetwórstwa. W trakcie tego zatrudnienia przebywał na urloпах bezpłatnych w okresach: od 31 sierpnia 1995 r. do 31 maja 1996 r., od 16 lipca 1996 r. do 31 sierpnia 1998 r. i od 9 listopada 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. Z tytułu tego zatrudnienia pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy oraz świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W obydwu dokumentach stwierdzono, że ubezpieczony ostatnio zajmował stanowisko starszego rybaka przetwórstwa i przez cały okres zatrudnienia, zatrudniony był

w pełnym wymiarze czasu pracy. W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazano, że w okresie od 16 sierpnia 1977 r. do 4 maja 1993 r. stale

i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę rybaka i starszego rybaka przetwórstwa, wymienioną w wykazie B, dział IV, poz. 4 pkt 16, 15 stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr 24 Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej

z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej.

Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 29 lat, 1 miesiąca i 17 dni. Okresów pracy w warunkach szczególnych - wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - ubezpieczony udowodnił 14 lat, 10 miesięcy i 10 dni.

Przedsiębiorstwo (...) zostało zlikwidowane.

Sąd I instancji zważył, że odwołanie ubezpieczonego okazało się uzasadnione.

Na wstępie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że prawo do emerytury pomostowej mają osoby, które urodziły się po 31 grudnia 1948 r. i wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przez wymagany okres (10/15 lat). Uwzględnia się zarówno okresy, w których były wykonywane prace na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2009 r., jak też okresy, w których wykonywane były prace, ale tylko te wymienione w nowych wykazach prac w ustawie o emeryturach pomostowych. Okresy te są sumowane. Warunki nabywania prawa do emerytury pomostowej określa ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie 1 stycznia 2009 r. Stosownie do treści art. 4 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r., 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat, 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn, 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn, 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, 7), nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sąd I instancji wskazał nadto, że dla niektórych grup zawodowych ustalone są w art. 5 - 11 ustawy odrębne warunki przechodzenia na emeryturę pomostową w wieku niższym, niż 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn. Dotyczy to takich rodzajów prac, w przypadku których - ze względu na większe obciążenia psychiczne i fizyczne towarzyszące ich wykonywaniu - ustawodawca dopuścił wcześniejsze przejście na emeryturę pomostową. Uprawnienia takie posiadają, między innymi, pracownicy wykonujący pracę rybaków morskich. Zgodnie z art. 8 cytowanej ustawy, pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli: 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Natomiast w myśl art. 49 ustawy, prawo do tego świadczenia przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pomiędzy stronami nie było sporne, że ubezpieczony ukończył 55 rok życia, legitymuje się ogólnym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze ponad 25 lat, a w okresie od 16 sierpnia 1977 r. do 4 maja 1993 r. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) na stanowiskach rybaka i starszego rybaka przetwórstwa. W ocenie organu rentowego, niemożność przyznania świadczenia wynikała wyłącznie z powodu nieprzedłożenia przez wnioskodawcę zaświadczenia wystawionego przez płatnika o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, za okresy przypadające przed 1 stycznia 2009 r. W ocenie Sądu I instancji, z powyższym stanowiskiem organu rentowego nie można się zgodzić. Uwadze Sądu Okręgowego nie uszło bowiem, że ubezpieczony wraz z wnioskiem o emeryturę pomostową przedłożył świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 4 maja 1993 r. (vide: k. 6 plik akt ZUS), z którego bezspornie wynika, że w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę rybaka morskiego na stanowisku rybaka, tj. zgodnie z pkt 4 działu IV wykazu B stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra-kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej. Sąd I instancji wskazał, że praca rybaka morskiego została wymieniona również w wykazie B dziale IV poz. 4 pkt 10 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Zdaniem Sądu Okręgowego, treść tego świadectwa pracy w pełni koresponduje z zachowaną dokumentacją osobowo-płacową ubezpieczonego za okres zatrudnienia w zlikwidowanym Przedsiębiorstwie (...). Dokumenty te jednoznacznie wskazywały na to, że ubezpieczony wykonywał pracę rybaka morskiego w czasie kilkumiesięcznych rejsów, na których pracował jako rybak i starszy rybak przetwórstwa. Sąd Okręgowy wskazał nadto, że nie można tracić z pola widzenia tego, że w istocie pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych jest powtórzeniem pkt 4 Działu IV wykazu B rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. – oba te przepisy dotyczą bowiem pracy rybaków morskich. Podkreślił, że przed 22 lutego 1993 r., kiedy ustał stosunek pracy ubezpieczonego z Przedsiębiorstwem (...) i zaprzestał on świadczenia pracy w warunkach szczególnych jako rybak morski, nie mógł mieć wiedzy, że dokument w postaci zaświadczenia o treści zgodnej z załącznikiem nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych będzie wymagany przez organ rentowy dla uzyskania uprawnień do świadczenia - tego rodzaju świadczenie pieniężne nie było przewidziane przez ówczesny system ubezpieczeń społecznych. Sąd Okręgowy uznał, że adresatem obowiązku określonego w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych nie jest ubezpieczony, a płatnik składek (pracodawca), o ile więc wnioskodawca legitymuje się dokumentem potwierdzającym fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych wystawionym przez podmiot uprawniony (np. świadectwem pracy), to brak jest podstaw, by z powodów czysto formalnych (brak zaświadczenia

o treści przystosowanej do nowo wprowadzonej regulacji ustawy o emeryturach pomostowych), przy spełnieniu pozostałych kryteriów ustawowych, odmawiać prawa do świadczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy. Zaskarżył wyrok w części dotyczącej daty, od której przyznano ubezpieczonemu świadczenie emerytalne. Zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej od 26 marca 2013 r. począwszy, podczas gdy prawo to przysługuje po spełnieniu łącznie wszystkich warunków z art. 4, art. 8 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, w tym rozwiązania stosunku pracy, a wnioskodawca ten warunek spełnił dopiero 6 sierpnia 2013 r., dlatego prawo do emerytury przysługuje od tej daty.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy powołał się na treść art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz art. 4, art. 8 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę 1 marca 2013 r., dnia 26 marca 2013 r. ukończył 55 lat, natomiast pozostawał w zatrudnieniu do 5 sierpnia 2013 r. i dlatego też po rozwiązaniu stosunku pracy, tj. od 6 sierpnia 2013 r. nabył prawo do emerytury, a nie jak stwierdził Sąd Okręgowy – od 26 marca 2013 r.

W związku z powyższym, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej od 6 sierpnia 2013 r. oraz o zasądzenie od ubezpieczonego kosztów procesu według norm przepisanych.

Podczas rozprawy apelacyjnej ubezpieczony zgodził się z argumentami apelacji i wniósł o niezasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów procesu, gdyż – jak stwierdził – nie ma jego winy w tym, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji było częściowo błędne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona i doprowadziła do zmiany wyroku w zaskarżonym zakresie.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. W przypadku ubezpieczonego, przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej określa art. 4, 8 oraz 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Nie jest celowe powtarzanie wszystkich przesłanek, należy jedynie wskazać, że zgodnie z art. 4 pkt 7 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, z którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Stosunek pracy z ubezpieczonym trwał do 5 sierpnia 2013 r., co wynika ze świadectwa pracy wydanego przez (...) (k. 4a a.s.), a zatem przesłankę określoną w cytowanym przepisie, ubezpieczony spełnił od 6 sierpnia 2013 r. Zatem od tej daty, zgodnie z przepisem art. 15 ust. 1 powoływanej ustawy, należało przyznać ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od 6 sierpnia 2013 r., o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

W myśl art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego za II instancję, o czym orzekł w pkt 2 sentencji wyroku. Stosowanie powołanego przepisu jest uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu, który każdorazowo dokonuje oceny, czy zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie w całości albo w części od obciążania strony kosztami procesu i stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, wyrażonej w art. 98 k.p.c. W niniejszej sprawie, Sąd Odwoławczy z uwagi na okoliczności sprawy (niedopatrzenie Sądu I instancji dotyczące orzeczenia błędnej daty przyznania prawa do świadczenia; ubezpieczony zgodził się z apelacją) oraz w związku z trudną sytuacją materialną ubezpieczonego, zgodnie z zasadą słuszności, nie obciążył ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białicka SSA Zofia Rybicka - Szkibiel